

Risico-inventarisatie en -evaluatie voor elke situatie

Jan Harmen Kwantes

Per 1 januari moet de vernieuwde Arbowet in werking treden. Een van de belangrijkste wijzigingen is de verplichting tot het maken van een risico-inventarisatie en -evaluatie. Deze verplichting wordt verwerkt in art. 4 van de Arbowet. In dat artikel stond al de verplichting voor alle bedrijven om arbobeleid te voeren, en de verplichting voor bedrijven met 100 of meer werknemers om een arbojaarplan te maken.

1. Waarom is de risico-inventarisatie en -evaluatie zo belangrijk?

Omdat een goed uitgevoerde risico-inventarisatie en -evaluatie belangrijke bouwstenen oplevert voor een goed arbo- en ziekteverzuimbeleid. Daarnaast is de risico-inventarisatie en -evaluatie mede van belang voor het vaststellen van een goede voorlichting en onderricht; ondersteuning door (arbo)deskundigen; bedrijfshulpverlening; frequentie van het periodieke arbeidsgezondheidskundig onderzoek.

2. Welke risico's moeten er geïnventariseerd en geëvalueerd worden?

In principe moeten alle risico's op het terrein van de Arbowet geïnventariseerd en geëvalueerd worden. Dat wil zeggen risico's op het terrein van veiligheid, gezondheid en welzijn. In eerste instantie zal een bedrijf dus alle risico's op een rij moeten zetten. Te denken valt aan de risico's die te maken hebben met gevaarlijke stoffen en lawaai, maar ook met lopende band arbeid. Als dit gebeurd is beschikt het bedrijf over een (meestal) uitgebreide lijst van risico's. Deze risico's zullen beoordeeld moeten worden. Het bedrijf zal tevens moeten kijken of de risico's zodanig zijn dat er (wettelijke) normen worden overschreden. Dit heet de risico-evaluatie. Het ligt voor de hand dat naar aanleiding van de risico-inventarisatie en -evaluatie er een aantal risico's aangepakt moeten worden. Dat zal niet allemaal tegelijkertijd kunnen, zodat het bedrijf prioriteiten zal moeten vaststellen: 'Welke risico's willen we het eerst aanpakken en welke risico's moeten over enige tijd aangepakt worden?'. Dit vergt een planmatige aanpak van het betreffende bedrijf.

3. Moet elk bedrijf een risico-inventarisatie en -evaluatie maken?

Ja; de verplichting tot het maken van

een risico-inventarisatie en -evaluatie geldt voor elk bedrijf (of instelling), ongeacht de omvang van het bedrijf. Ook overheidsinstellingen zijn verplicht een risico-inventarisatie en -evaluatie op te stellen. Deze algemene verplichting betekent bijvoorbeeld dat ook een klein bedrijf met twintig personeelsleden een risico-inventarisatie en -evaluatie moet maken. Niet alleen grote industriële bedrijven hebben deze verplichting maar ook een klein handelskantoor.

4. Hoe specifiek moet de risico-inventarisatie en -evaluatie worden uitgevoerd?

Art. 4 van de vernieuwde Arbowet geeft een aantal onderwerpen aan die in ieder geval moeten worden vermeld in de risico-inventarisatie en -evaluatie: gevaren van de werktuigen, machines, toestellen en andere hulpmiddelen bij de arbeid; gevaren van stoffen of preparaten waarmee wordt gewerkt; gevaren door de inrichting van arbeidsplaats; gevaren die niet kunnen worden vermeden; gevaren voor specifieke categorieën werknemers (bijvoorbeeld oudere of jeugdige werknemers); de maatregelen die worden genomen in verband met de gesignaleerde gevaren, en de samenhang tussen die maatregelen. Andere mogelijke risico's moeten natuurlijk ook opgenomen worden. Dit kan aandacht betekenen voor procedures, bijvoorbeeld: hoe gaan leidinggevenden met arbo procedures om, of hoe gaan werknemers om met procedures inzake het dragen van persoonlijke beschermingsmiddelen. De risico-inventarisatie en -evaluatie behoeft niet zeer gedetailleerd te zijn als de risico's daartoe ook geen aanleiding geven. Zodra de risico's groter worden zal de mate van gedetailleerdheid ook moeten toenemen. Dat wil zeggen dan zullen de risico's op afdelingsniveau of zelfs op functieniveau binnen een bedrijf

geïnventariseerd en geëvalueerd moeten worden.

5. Mag een bedrijf het zelf uitvoeren?

Ja; een bedrijf mag de risico-inventarisatie en -evaluatie zelf uitvoeren. Maar op den duur moet elk bedrijf zich laten bijstaan door een (gecertificeerde) arbodienst. Deze verplichting wordt gefaseerd ingevoerd, namelijk op 1 januari 1996 en 1 januari 1998. In het novembernummer van Arbeidsomstandigheden Concreet staat het overzicht welke bedrijfstakingen zich op welk tijdstip bij een arbodienst moeten aansluiten. De arbodienst zal moeten bekijken of het bedrijf een goede risico-inventarisatie en -evaluatie heeft gemaakt, en of het bedrijf rekening heeft gehouden met de nieuwste inzichten op het terrein van arbeidsomstandigheden. Daarnaast zal de arbodienst het bedrijf dienen te adviseren over de te nemen maatregelen.

6. Wordt er een bepaalde methodiek voorgeschreven?

Nee; hoewel er verscheidene risico-inventarisatie en evaluatie methodieken bestaan, schrijft de Arbowet geen methodiek voor. Elk bedrijf kan dus zelf een methodiek inzake de inventarisatie en evaluatie van risico's in elkaar schroeven. De vraag is of het slim is om opnieuw het wiel uit te vinden (1). In sommige branches of bedrijfstakingen zijn of worden initiatieven genomen om speciaal voor deze branche of bedrijfstaking een methodiek te maken. Het verdient aanbeveling om eens te informeren bij een branche- of bedrijfstakingorganisatie naar het mogelijke bestaan van zo'n methodiek.

7. Moet de risico-inventarisatie en -evaluatie naar de AI worden toegezonden?

Nee; In tegenstelling tot het arbojaarplan en het arbojaarverslag hoeft dit bij de risico-inventarisatie en -evalu-

Lasrook

Het artikel 'Lasrook bevat veel schadelijke stoffen' van Leon Brekelmans in *Arbeidsomstandigheden Concreet* van november 1993 heb ik met veel belangstelling gelezen. In de aanhef wordt gemeld dat lassers eerder en (20%) vaker het arbeidsproces verlaten dan andere metaalbewerkers. Dit zou blijken uit Duitse en Nederlandse studies. Graag had ik een opgave gehad van die studies. Waarschijnlijk heeft de heer Brekelmans nooit de publikatie S 46-3 gelezen van de Arbeidsinspectie. Aan de hand van die publikatie kan men toch wel enige conclusies trekken met betrekking tot het op de juiste wijze ventileren en afzuigen van lasrook. In het artikel stelt Brekelmans: 'Ook moet worden nagegaan of het zuurstofgehalte in de ruimte niet te laag wordt, want dit heeft veel invloed op gezondheid en arbeidsprestatie.' Wellicht is het voor de heer Brekelmans niet geheel duidelijk, maar er bestaan verplichtingen over de inrichting van werkplaatsen. Sedert enige tijd stoppen we geen lassers meer in een klein hokje en doen dan alle deuren en ramen dicht. De werkgever dient duidelijk te zorgen voor een werklokaal, waarin voldoende verse lucht kan komen. In vele gevallen doet hij dat dan ook. Wanneer lassers bovendien werken in een lascabine, dan heeft men een geïntegreerde afzuiging, die door een erkende firma is ontwikkeld. Het probleem van een schadelijke hoeveelheid aan lasrook is door het gebruik van een goede lascabine geminimaliseerd. Het probleem doet zich echter voor, dat niet elke lasser een lascabine kan gebruiken. De grote werkstukken, zoals complete schepen die reparatie behoeven, passen niet in een lascabine. Vaak wordt dan in een besloten ruimte gewerkt. Nu geeft het VBF weliswaar geen exacte omschrijving van een besloten ruimte, maar we weten vaak toch wel hoe zo'n ruimte eruit ziet. De Arbeidsinspectie stelt het dan op prijs, dat er een werkvergunning voor het werken in een besloten ruimte wordt opgemaakt (zie P 69). Persoonlijk zou ik de in het P-blad voorgestelde vergunning niet gebruiken, maar dat terzijde. Voor het werken in zo'n besloten ruimte wordt gesteld dat het zuurstofgehalte op circa 20,8% moet liggen. Waar de heer Brekelmans in zijn artikel het getal 17% vandaan haalt weet ik niet, maar als bij een bedrijf in Neder-

land iemand in zo'n ruimte moet werken, dan kan ik mij inderdaad voorstellen dat die persoon eerder uit het arbeidsproces stapt dan een ander. Het verbaast mij dan ook, dat de heer Brekelmans eerder stelt dat men het zuurstofgehalte in de gaten moet houden. Het schijnt, dat bij een middelmatige inspanning vergende arbeid een zuurstofpercentage van 17% bewustzijnsvernauwing kan opleveren. Vaak wordt die bewustzijnsvernauwing bewusteloosheid genoemd.

In het artikel wordt vermeld dat er geen windsnelheden mogen plaatsvinden van meer dan 2,8 m/s omdat het dan moeilijk werkbaar zou zijn. Vermoedelijk praat de heer Brekelmans over ruimtelijke ventilatie. We praten dan over een snelheid van 10 km/u. Bij een windsnelheid van circa 13 m/s mogen we geen kranen meer gebruiken (onze interne regel); dat is circa 47 km/u. Toch wordt er wel gelast in de open lucht bij die snelheden.

Het lijkt mij dat er inderdaad bij het werken in een werkplaats wat minder luchtverplaatsing moet zijn, maar om nu te stellen dat die grens bij 2,8 m/s ligt, is wat overdreven. Voor de goede orde moet het voor een ieder toch duidelijk zijn, dat in een puntafzuigunit vaak een snelheid wordt bereikt die aanmerkelijk hoger ligt dan die 2,8 m/s.

Aanbevolen literatuur: P 69, 145, 176, CP 17, CV 2, S 6, 46-1 t/m 3 (Arbeidsinspectie)
VBF artikelen 2 t/m 7, 79 t/m 97
Burgerlijk Wetboek 7A: art 1638x
Arbowet art. 3

W. Vervloet, toezichthouder Milieu & Veiligheid op een scheepswerf

Even recht zetten

In het artikel 'Wat betekent de nieuwe Arbowet voor bedrijven?' in het novembernummer van *Arbeidsomstandigheden Concreet* is de suggestie gewekt dat alleen arbodiensten bedrijven mogen adviseren en mogen meehelpen aan de uitvoering van maatregelen. Dat is onvolledig, want ook andere deskundigen dan arbodiensten mogen dit doen. (jhk)

atie niet te gebeuren. Wel moet een afschrift worden toegezonden naar de (arbo)deskundigen van de arbodienst en naar de ondernemingsraad (OR). Daarnaast moet iedere werknemer van de risico-inventarisatie en -evaluatie kennis kunnen nemen. Indien een werkgever gebruik maakt van inleenkrachten, moet hij een deel van de risico-inventarisatie en -evaluatie aan de werkgever van de inleenkrachten toezenden. Name-lijk dat deel wat betrekking heeft op de arbeidsplaats waar de ingeleende werknemers komen te werken. Deze bepaling is van groot praktisch belang omdat het ook geldt voor uitzendkrachten.

8. Heeft de OR een instemmingsrecht inzake de risico-inventarisatie en -evaluatie?

Nee; maar de werkgever moet wel vooraf overleg plegen met de OR, indien hij een plan van aanpak (onderdeel van het arbobeleid) wil opstellen als gevolg van de risico-inventarisatie en -evaluatie. Dit recht op overleg vooraf met de werkgever geldt natuurlijk ook voor het arbojaarplan.

9. Is het opstellen van een risico-inventarisatie en -evaluatie een éénmalige gebeurtenis?

Ja, tenzij er aanleiding bestaat om de risico-inventarisatie en -evaluatie te wijzigen. De Arbowet geeft een overzicht wanneer dat moet gebeuren: indien de ervaringen daartoe aanleiding geven; indien gewijzigde werkmethoden of werkomstandigheden daartoe aanleiding geven; indien zich belangrijke wijzigingen voordoen in de stand van de techniek, de bedrijfsgezondheidszorg, de ergonomie of de arbeids- en bedrijfskunde.

10. Mag een bedrijf gebruik maken van reeds bestaande risico-inventarisaties en evaluaties?

Ja, dat is mogelijk. Op grond van eerdere wettelijke voorschriften, bijvoorbeeld in het kader asbest en geluid, bestaan er reeds inventarisatie en evaluatie-verplichtingen. De hieruit voortvloeiende gegevens kunnen natuurlijk worden overgenomen, mits niet verouderd, in de algemene risico-inventarisatie en -evaluatie.

Noot

1. Een overzicht van bestaande risico-inventarisatie en -evaluatie instrumenten staat in het boekje: 'Instrumenten op het terrein van Arbeid en Gezondheid; een eerste inventarisatie; C. Meulenbeld & P. van Lingen; NIA/NIPG-TNO, april 1993; f 35 excl. BTW en portokosten; bestellen bij NIA, afdeling Verkoop, tel. 020-5498405.